

Finansdepartementet
103 33 Stockholm
Referens: Dnr Fi2020/03418
Epost:
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ea.e3@regeringskansliet.se
mats.e.johansson@regeringen.se

Yttrande över Jämlikhetskommissionens betänkande En gemensam angelägenhet, SOU 2020:46 (Fi2020/03418)

Kommissionens övergripande uppdrag har varit ”att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet. Den ekonomiska jämlikheten ska framför allt främjas genom åtgärder som bidrar till en så jämn fördelning av marknadsinkomsterna som möjligt” och att ”Förslagen ska främja jämlikhet på ett sådant sätt att ekonomins funktionssätt och tillväxtpotential stärks.” Betänkandet omfattar många områden där människors olika värderingar inte går i samklang med de värderingar som lyfts fram.

Avgränsning för föreningens yttrande

Sveriges Vägledarförening väljer att enbart yttra sig över förslagen i kapitel 17. Utbildning och kultur, 18. Arbetsliv och 19. Mottagande och integration. Förslagen är omfattande och föreningen kan i huvudsak ställa sig bakom dessa men vill lyfta fram några av dem för vidare diskussion.

17.3.2. Styrning och ledning av förskola och skola

Gemensam antagning till skolan

Förslaget om ansökan och gemensam antagning avslutas med meningen ”För de fristående erbjuds en lista på tillåtna urvalsgrunder.” Sveriges Vägledarförening befarar att den jämlikhet som eftersträvas i förslaget går om intet om inte själva urvalet också sker gemensamt och vid samma tidpunkt oavsett om det är urval till en offentlig eller fristående skola. Om urvalen sker separerat kan kanske likvärdighet uppnås men det behöver inte innebära att det är jämlikt.

Utökad studie- och yrkesvägledning med sikte på icke-traditionella yrkesval

Sveriges Vägledarförening håller med om behovet av tidiga insatser för att förändra strukturella mönster som leder till normerade föreställningar om vad som är rätt och fel - och som därför kan motverka frihetliga och väl underbyggda val. Men vi ställer oss frågande till vad som egentligen åsyftas med förslaget. Föreningen menar att det är lika viktigt att barn och unga från socialt välbärgade områden med högutbildade föräldrar också vågar, och framför allt får välja en utbildning som passar deras förutsättningar, vilket idag i många fall är en omöjlighet. Sveriges Vägledarförening vill därför uppmärksamma att uppdraget bör omfatta alla barn och ungas möjlighet att göra väl grundade val oavsett föräldrars samhällsklass, utbildning eller ekonomiska situation.

Sveriges Vägledarförening vill också lyfta fram lärare och skolledares roll i det studie- och yrkesvägledande arbetet. Deras roll är betydande särskilt i lägre årskurser och studie- och yrkesvägledningsinslaget i deras respektive utbildningar lyser med sin frånvaro. I frågor om val och väljande är det oerhört viktigt att all personal i skolan intar ett normkritiskt perspektiv för att på sikt åstadkomma en förändring i de värderingar och attityder som idag styr val av studier, framtida yrke och arbete och individens motivation. Det kan inte bara vara en fråga för studie- och yrkesvägledaren, det måste vara ett ansvar för hela skolan.

Att förändra attityder och värderingar tar lång tid och för att det ska bli en mätbar och varaktig effekt måste det också tas ett bredare grepp om kunskapsfältet studie- och yrkesvägledning. Att höja ambitionsnivån blir bara tomma ord om inte föreslagna reformer genomförs och tillräckliga resurser tillsätts. I utbildningsdepartementets betänkande SOU 2019:4 Framtidsval, föreslås en förstärkt studie- och yrkesvägledning i grundskolan med bland annat avsatt undervisningstid i årskurs 7-9. Timmarna föreslogs tas från tiden för elevens val. Sveriges Vägledarförening kan dock konstatera att Skolverket i sitt förslag till ny timplan för grundskolan väljer att använda hela det tillgängliga utrymmet till annat än studie- och yrkesvägledning.

17.3.4 Vuxenutbildning och livslångt lärande

Kompetenskonton

I förslaget om kompetenskonton refereras till Regeringskansliets arbetsgrupp Arbete i framtiden som identifierat några bärande element i en politik för att möta vuxenutbildningsbehoven. Två av dem är

- Allmän information och upplysning till stöd för återkommande kompetensutveckling som ett naturligt inslag i arbetslivet.
- Individuell vägledning för yrkesaktiva över 30 år i behov av stöd att se sina kompetenser och möjliga utvecklingsvägar.

Sveriges Vägledarförening kan sedan en bit längre ner i texten (s. 616) konstatera att dessa ”bärande element” lätt viftas bort genom formuleringen ”Information och vägledning är mindre problematiska inslag i sammanhanget.”

Sveriges Vägledarförening kan konstatera att det idag varken finns behovstäckande information eller vägledning att tillgå för den utpekade målgruppen.

- Informationen är väl utbyggd för ungdomsskolan och eftergymnasial utbildning, främst på högskolenivå men när det gäller huvuddelen av vuxenutbildningens utbildningsutbud saknas gemensam, överskådlig information.
- Yrkesaktiva samhällsmedborgare över 30 år har varken rätt till eller tillgång till studie- och vägledning i Sverige till skillnad mot exempelvis nordiska grannländer.
- Till detta kommer också att det är brist på studie- och yrkesvägledare i Sverige och tillsammans med andra behov av yrkesgruppens insatser så behöver också en utbyggnad av studie- och yrkesvägledarutbildningen tas i beaktande.

De rekommendationer som föreslås kring kompetenskonton i betänkandet kan komma att få svag effekt på jämlikheten och leda till ökande kostnader för bristande effektivitet om inte nödvändiga stödfunktioner finns på plats.

Vi anser att tillgängliggjord kvalificerad studie- och yrkesvägledning för alla grupper i samhället – inte endast de i skolålder, de i arbetsmarknadspolitiska insatser och andra särskilt utpekade grupper – hade ökat den ekonomiska jämlikheten, möjligheterna till social rörlighet och varit ett led i att uppnå den nationalekonomiska principen om ”rätt person på rätt plats”.

18.3.2 Aktiv arbetsmarknadspolitik

Förstärkt matchning av lediga feriearbeten

Sveriges Vägledarförening anser att det är ett bra förslag att Arbetsförmedlingen aktivt arbetar med ungas möjligheter att få feriearbete, en insats som idag hanteras av kommunen - om möjligheten över huvud taget erbjuds. Föreningen anser dock att stödet, ur ett jämlikhetsperspektiv, ska ges till alla gymnasieungdomar som är i behov av det. Pandemin har skapat en situation där ungdomars tillträde till arbetsmarknaden har försvårats för en lång tid framöver och samhället riskerar att under överskådlig tid fastna i hög ungdomsarbetslöshet som vi vet är en riskfaktor med höga kostnader som följd.

19.3.1 Asyltiden

Använd algoritmer för effektivare bosättning

Sveriges Vägledarförening vill bara tillföra att ett bättre samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Migrationsverket OCH Vuxenutbildningen skulle spara både samhällsresurser och individers lidande och bidra till ökad integration, inte bara effektivare bosättning. Vi tror överlag på ökad samverkan vad gäller studier och arbetsliv som ett instrument för ökad sysselsättning och de fördelar som uppstår därigenom.

19.3.2 Nyanlända barn och ungdomar

Studiehandledning på modersmålet och modersmålsundervisning

Sveriges Vägledarförening vill trycka på vikten av att de förslag om modersmål och studiehandledning som betänkandet lyfter fram från SOU 2019:18 genomförs. Dagens kunskaper i digitalisering och fjärrundervisning som vuxit fram under pandemin har skapat förutsättningar för större kommuner att stödja mindre kommuner och fristående huvudmän som inte har förutsättningar att själva organisera verksamheten med hög kvalitet.

För Sveriges Vägledarförening

Karin Asplund
Ordförande

William Lindo
Sekreterare
e-post: info@vagledarforeningen.se

Sveriges Vägledarförening - Föreningen för alla med intresse av studie- och yrkesvägledning. Sveriges Vägledarförening (SVF) organiserar vägledare inom skolor, vägledningscentra, arbetsförmedlingar, högskolor eller på arbetsplatser privat och offentlig sektor m.m. Föreningen verkar för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen och för att arbetet skall präglas av professionalitet och god etik. Medlem i SVF kan den bli som ansluter sig till föreningens målsättning. SVF har cirka 1000 medlemmar.